

Тема: Мемнан кундемеш тельлан кодшо кайык-влак.

Цель: 1. Марий кундемеш тельлан кодшо кайык –влак дене

келгынрак палыме лияш

2. Почеламутым чын лудаш тунемаш, у мут-влак дене палдараш.

3. Тэле пуртусын моторлыкшым ужын мошташ, кайык-влаклан полшаш, нуным аралаш туныкташ.

Оборудований «Мемнан кундемеш тельлан кодшо кайык-влак» презентаций, Н.Рубцов «Порткайык» почеламут, Зоя Александрова «Кормушко» почеламут.

Туныктышо: Салам лийже, йоча-влак. Уремыште юалге. Айста киднам туржына .шокшо лие. Шокшо , тугеже мемнан урокнат тыгаяк шокшо поро кумыл дене эртыже.

Монгысо пашам тергымаш (киса, порткайык, орш нерген мутланымаш).

а) работа в группах(Киса-Филимонова Ангелина, «Ай, киса, йылдырий» -Чернов Марк

б) порткайык (Кудряшова Настя киса сурет, Бочкарева Юлия- «Выльып» ойлымаш

в) орш (Кибардина Настя-орш нерген, Курочкин Богдан Орш нерген ойлымаш, стих про снегирия-Вика

Туныктышо: Тугеже ме таче мо нерген ойлаш туналына?

Йоча-влак : Кайык нерген

Туныктышо: Могай кайык нерген?(ответы)

Чын,м е таче урокышто мемнан кундемеш тельлан кодшо кайык нерген ойлаш туналына, кайык нерген почеламут-влакым чын, сылнын лудаш туналына, кайыкым аралыме, тельым пукшаш кулмо нерген ойлаш туналына.

Числа, урокын темыже.

Туныктышо: Мый тыланда почеламутым лудам. Могай кайык нерген ойлалтеш, шоналтыза, почеламутлан вуймутым пуаш .

(Николай Рубцов «Воробей»почеламутшо)

Уремыште ир йушто,

Поран руза оралтым.

Окнаянак деч кушно

Ыштен «сар шушпык» портым.

Кылмен гынат, мурынеже –

Чирик- чирик ыштале.

Шужен, садак моднеже:

Пел йол ден тышке- тушко.

Вет телым чотак йушто.

Мардеж пеш шыдын ушто.

Кочкаш уке, ок сыре

Ваш шулдыржым ок кыре

Чонан мо кызыт тудо?

Молан тышакын кодо?

Ужеш мо тамле омым,

Пеш тутло шурно пырчым?

Йодыш-влак:

- 1) Могай идалые жапым автор почеламутышто ончыктен?
- 2) Могай мут гыч тиде коеш?
- 3) Могай кайык нерген ойла?

Туныктышо: Телым кайык ынже кылме , ынже шужо манын мом ышташ кулеш?

(физкультминутка)

Туныктышо: Ынде книгам почына, 41 стр, 3-шо паша «Кормушкеш» почеламутым лудаш туналына

а) йоча-влак лудыт (3-4 тунемше).

Туныктышо: А ынде вес почеламут дене палыме лийына. Могай кайык могай кечын кормушкыш кочкаш толеш, колыштса.

(Иванов Богдан лудеш):

Туныктышо: Ынде ваш-ваш йодышым пуаш туналыда? Киса командын йодышыжо могай лиеш ?

- Шоч мын кормушкыш могай кайык толын?

Кушкыжмын могай кайык толын?

Вургечын могай кайык толын?

Изарнян могай кайык толын?

Кугарнян могай кайык толын?

Шуматкечын могай кайык кочкын?

Туныктышо: А рушарнян кормушкыш могай кайык толеш?
(Кайыккомбо, шушпык, сур турня, шырчык? Молан нуно огыт тол?

Туныктышо : Кормушкыш кайык лум-влакым пижыктена. А могай кайык- влак кодыныт? (Шиште, клест(важыкумша, важыкнер урлудо)?

Клест(урлудо)нерген Павлик Созонов ойла :

Тиде кайык кум турло лиеш: урлудо,важыкумша, важыкнер.
Урлудо важык да кадыр неран. Ача кайык йошкарге, ава кайык ужаргырак тусан лиеш.

Уремыште йушто озалана. Тыгай игечыште янлыкат, кайыкат, айдемат йушто деч шылаш точка. А урлудо чылт чара, сокыр игым пуктен луктеш. Аваже ик муным мунча да пукташ шинчеш, пуктымо годым эше 2-3 муным мунча . Ава кайыкымат, изи иге-влакымат ача **кайык пукша. Нунын кочкышышт- пугыльмо(шишки) кичке.**
Нуно чодыра кайык улыт

Туныктышо:..Молан нуно кормушкыш огыт тол? Нуно чодыраште илат, пугыльмо ношмым кочкыт.А шиште толын кертеш? Нине могай кайык улыт?

Туныктышо: Тетрадьыш возен кодена .Доска дек Архипова Аня кая

(Запись в тетради)

Мемнан кундемеш тельлан кодыт: киса, порткайык, корак, шогертен, когорчен, орш, шиште, важыкнер.

Ынде вес пашам ыштена, авторын йонылышым кычал муаш кулеш. Могай йонылыш уло? Але уке?)

Теле. Мый ече дене чодырашке пурышым. Ош пушкыдо лум пушенге-влакым леведын.

Чу!.. Теве шиште пушенгым шолт-шолт пералтыш. Умбалнырак шушп шушпыкык сылне семым лукто. Куэ вуйышто киса-влак койыч. Ой, пеш мотор улытыс...!

Вес паша: Адак йонылышым ыштыме, полыш кулеш.Уто мутым кычал му.Умылтараш молан? Кайык-влак могай кочкышым йоратат?(ответы)

Шогертен

Пырче

Когорчен

Кинде пудырго

Шырчык

Коя

Шиште

Шем кинде

1. **Туныктышо:** Тельлан кодшо кайык-влак чылан чулым, мотор улыт А теве порткайыкым эше термометр манаш лиеш Очнашке ончалат , порткайык тыланет ончыктен кертеш , могай таче игече?
2. Т Р К О П Ы К А Й
3. М Ч Ы Л У
4. Н Ы Г,
5. М У Т Е Ш Р Ы Е
6. Е Л Е В,

7. У Т Ы Н Р Т
8. И Ш Н А Ч Т
9. Н Ы Г ,
10. Т У Й Ш О

Ответ: порткайык чулым гын, уремыште леве,
туртын шинча гын, йушто. Суретыште порткайык-влак могай
игечым ончыктат? (Йушто игечым ончыктат)

Туныктышо: Кажне йоча мом шарнышаш, палышаш? Айста
ончалына. Нине предложений-влакым руш йылмыш
переводитлаш кулеш.

Кайык - мемнан йолташна!

Кайык пыжаш дек лишке ит мий!

Кайык муным ит логал!

Кайыкым арале!

Телым кормушкым ыште, кайыкым пукшо.

Туныктышо: Кормушкым турлым ышташ лишеш. Нуно могай
лийыт? Айста ойлен кодена. (Йоча-влак ойлат)

Туныктышо: Урокым иктешлен кодаш жап шуо . Кажне
тушка шке кайыкше нерген сингвейным ышта , чона.

1 строка- существительное (лум мут)

2 строка- два прилагательных(пале мут)

3 строка- три глагола (глагол)

4 строка-фраза, несущая смысл.(тун шонымаш)

5 строка- заключение в форме существительного (иктешлымаш)

Киса	Орш
Изи, чулым	Мотор, чолга(писе)
Модеш, торштылеш, чунга.	Мура, куандара, чучка
Киса коям йората.	Марий кундеммыште ила.
Кайык	Кайык.

Порткайык

Чоя, писе

Чонешта, мура, кочкеш

Порткайык- термометр.

Кайык

Туныктышо: Урокна мучашке лишеме. Монгысо пашам возена стр. 41 стр почеламутым наизусть тунемаш. Тыланда урок келшыш? Гриша , мо дене урок келшыш? Тый кузе пашам ыштышыч? Шке тетрадьышкет мом суретлет? Мом umpален нальыч? А тый мом пален нальыч? Колан урок келшен, сайын пашам ыштен тудо шыргыжмашым (улыбку) суретла. Тау. Киднам йыгена, туржына.Шокшо? Шокшо. Тек тендан кумылда эре тыгаяк шокшо поро лиеш. Йоратыза шке ача-авадам, пагалыза туныктышо-влакым, пырля тунемме йолташ-влакым , йоратыза .чаманыза мемнан изи йолташна, кайык-влакым.

